

Кога човек прв пат стапнува на родната земја, нормални се возбудата, емоциите, солзите радосници...

УРНАТИНИ ОД КУЌАТА НА ТАШКО ЈОВАНОВ, СЕЛО СЕТИНА

датоците, односно името на мајката, таткото, селото. Одговараме на македонски јазик, оние кои го знаеја грчкиот преведуваа, а службениците на својот јазик ги пополнуваа анкетните ливчиња. За 20 минути сè беше завршено, службениците ни посакаа среќен пат, дури и шефот на полицијата ни рече дека ќе дојде на прославата на Света Богородица во селото Сетина. И навистина дојде, но која беше целта на посетата не знаеме", вели Јованов.

Пишува:
Жаклина МИТЕВСКА

ПЕСНИТЕ И ОРАТА Г НА НАШИНЦИТЕ ВО

Здружението на сетинци и попадинци од Лерин во Македонија, на 14, 15 и 16 август, организираше посета на селото Сетина- Егејска Македонија, каде што Македонците присуствуваа на прославата на верскиот празник Света Богородица. Ова не е прв пат Здружението да организира посета на родните огништа, напротив уште од неговото формирање тоа активно работи во оваа насока.

Кога станува збор за годишната посета на Егејскиот дел на Македонија, значајно е да се истакне односот на грчките службеници кон нашите, кој за разлика од порано, бил многу коректен и Македонците многу лесно ја минале границата.

Господинот Ташко Јованов, еден од организаторите на ова патување, објаснува дека откако Здружението ја добило групната виза за одење во Грција, организирале автобус за 43-45 луѓе.

"Кога дојдовме на границата, грчките службеници на грчки јазик, нè информираа дека нашиот автобус бил најавен оти попладнето ќе ја мине границата. Ги замоливме да ни дозволат да ја минеме

границата, а тие ни рекоа да почекаме 10-15 минути, бидејќи треба да донесат повеќе службеници за процедурата околу проверката на патните исправи да заврши што побр-

зо. И навистина, за 20 минути на шалтерите имаше неколку службеници и почна вообичаената процедура на пополнување анкетни ливчиња. На грчки јазик нè прашуваа за по-

Во разговорот се вклучи и вториот организатор на ова патување, господинот Стојан Трпчевски: "Грчките власти беа фер и ни најмалку не покажаа знак дека ќе нè мал-

СЕТИНСКА БРАНА (БРАНАТА КАЈ СЕЛОТО ПОПАДИЈА, КОЕ ДЕНЕС НЕ ПОСТОИ)

третираат како порано, кога со часови сме чекале да ја минеме границата".

ПРОСЛАВА

По преминувањето на грчката граница групата Македонци се упатила кон Лерин. По прошетката низ градот, заминале во село Сетина, а прва цел на посетата бил делот каде што се наоѓале историските знаменитости, на кои групата положила венец. Потоа заминале во Сетина.

"Вечерта (14 август) во храмот 'Света Богородица' беше одржана литургија. Однесоме подарок за храмот. Се играше и се пееше на македонски јазик и наредниот ден", вели Јованов.

Всушност, цела Грција го

асти покажаа многу коректен однос. За петнаесеттина минути ги донесоа патните исправи - и ја кренаа рампата. Многу интересно е како Грците набрзина го одмотаа клопчето и го променија односот".

Господинот Јованов објаснува дека разговарал со кметот на Сетина (Скопос) и на Крошодари (Ахлада), две соседни села, за да дозволат посета на фолклорната група која е составена од млади деца од овие села. Тие имале кореографка, која ги учела децата да ги играат нашите ора.

"Разговарав со нив да нè посетат и да одржат концерт во Универзалната сала во Скопје, на кој ќе се претстават со носии и со ора од Леринско. Нашето Здружение, заедно со Сојузот на здруженија

гостувањето на нашите од Егејскиот дел на Македонија би требало да се реализира во октомври. Ова би било нивно прво гостување кај нас", вели Јованов.

Инаку, во селото Сетина, но и во околните погранични села, главно занимање на луѓето било сточарството. Од пограничните села Овчарени, Крошодари, Сетина немало невработени, дел работеле во рудникот за јаглен, дел на браната, но и во градовите.

Според кажувањата на Јованов, Сетина е обновено село, со нови куќи, патишта, но сепак сè уште има и разурнати домови. Во групата која присуствувала во Сетина имало и луѓе кои прв пат по 55-56 години дошле на родните огништа, кои не можеле да ги

тели, како што ни објаснува Јованов, се согласиле да им ги отстапат нивите, доколку на тоа се согласи и грчката држава, но кога станува збор за куќите коментирале дека Грција треба на протераните Македонци да им даде друга локација за да си изградат нови.

ПОТЕГ

И генералниот секретар на Сојузот на здруженијата на Македонците од Егејскиот дел на Македонија, Ѓорѓи Додевски, за годинашниот коректен и демократски однос на грчките власти кон Македонците од Егејот вели:

"Европа веќе реагира и ја притиска Грција дека мора да ги почитува одредбите на Хелсиншката конференција за човекови права. Знаеме дека во Атина има европски организации кои налагаат

О РАЗБИЈА СТРАВОТ ЕГЕЈОТ

слави овој верски празник, но Света Богородица било селска слава на Сетина, каде доаѓале луѓе од цела Грција.

Оваа група Македонци го посетила и калето во Сетина, кое датира од IX до XI век. Станува збор за, како што објаснува Јованов, летна тврдина на кнезот Никола, татко на цар Самуил. Според историските податоци, ова село било изгорено, а неговите жители раселени. Денешното село Сетина се наоѓало на оддалеченост од 5-6 километри од некогашното. Селото повторно почнало да заживува. По посетата на калето, цел на посетата била Сетинската брана кај селото Попадија, кое денес не постои, а која се користи за наводнување на Леринското поле.

На 16 август групата заминала за Воден, каде ги посетила Водопадите, а биле и во селото Чеган - Кајмакчалан, близу Воден.

"На враќање - додава Трпчевски - исто така, грчките вл-

ДЕЛ ОД СЕЛОТО СЕТИНА

на Македонците од Егејскиот дел на Македонија, чиј член е, ќе организираме вечера за нашите од Егејскиот дел. Овие денови повторно треба да одиме во Грција за да преговараме за нивното доаѓање. Гостин ќе ни биде и Софија Кочовска од Битола, која пее за 'Сетинската свадба'. Ако сè биде во најдобар ред, тогаш

препознаат.

И Јованов и Трпчевски зборуваат и за имотите на протераните Македонци. Кога Македонците го напуштиле селото во 1948 година, нивните имоти биле конфискувани од државата и дадени на други луѓе. На урнатините од нивните куќи други изградиле свои. Сегашните тамошни жи-

таа држава да ги почитува конвенциите, кои ги има ратификувано. А и кај нашите Македонци во Егејот веќе нема страв од македонски песни. Ако порано се слушаше само музиката, сега се пее и текстот. Таму има оркестри и се слушаат песни, кои нашите овде сè уште не ги знаат. Значи, новината е тоа што е

ПРЕД ХРАМОТ "СВ. БОГОРОДИЦА"

разбиен стравот кај Македонците во Егејска Македонија".

И со него разговаравме за проблемот околу имотите.

"Прашањето на имотите е крупна работа, затоа што станува збор за имоти кои имаат огромна вредност. Имотите станаа проблем уште по минувањето на Македонците во 1949 година. Три години по Граѓанската војна 1952-1953 година грчките власти направиле комисија во сите региони, кои работела на конфискацијата на имотот. Тие констатираа дека наводно Македонците биле поканети да се вратат во родните огништа, но нашите не дошле, и во интерес на државата, им се конфискувал имотот. Дел од тие имоти им ги даваа како подарок на некои луѓе лојални на Грција и ги населуваа покрај границата, други им ги продаваа на заинтересираните луѓе кои бараа да ги купат. Еден добар дел остана непродан. За имотите водиме судски спор во Стразбур, а постои можност и да го добиеме. Но, ако имотите ни се продадени ние ќе немаме каде да се вратиме. Тогаш надлежните од таа држава можат да ни речат: немаш каде да се вратиш - еве ти го обештетуваме одземениот имот и нема зошто да доаѓаш тука. Ние во

никој случај нема да се согласиме на такво нешто. Ако ние го добиеме спорот во Стразбур, без разлика дали имотот е продаден или не, ќе бараме тој да ни се врати. Ако е продаден ќе се раскине договорот, бидејќи е ништовен. Таму има некои наши роднини кои останале и располагаат со имотот, така што доколку ни се врати државјанството, ние со роднините ќе го регулираме делот од имотите. А за проблемот со луѓето кои се доселени во нашите куќи веројатно ќе водиме спор, бидејќи и ние ќе бидеме граѓани на Грција и си го сакаме своето", објаснува Донеvски.

Тој коментира и дека во судот во Стразбур бараат да се поништи оној дел од Законот од 1982 година, каде што се вели дека во Грција може да се вратат само Грци по род и од 1985 година - можат да се вратат имотите само на оние кои се Грци по род.

"Ако судот во Стразбур - додава Донеvски - го уважи нашето барање, а мора да го уважи, зошто е расистички закон, во тој случај нам ни се враќа државјанството, бидејќи сме родени во Грција и по сила на меѓународните прописи ние сме државјани на Грција. Не треба да примаме грчко државјанство, туку тоа

тешки услови".

За изјавите од овластените лица во државата дека проблемот со имотите на Македонците во Грција ќе значи мешање на државата во внатрешните работи на Грција, Донеvски коментира дека ќе ја замолат Владата јавно да каже во што е тежината на проблемот.

"Таа тежина ние најмногу ја чувствуваме. Како може државата да не се интересира за своите граѓани кои имаат имот во Грција или се обесправени од друга држава во којашто се родени. Сите држави се интересираат за своите граѓани. Земете ја за пример Грција, како се интересира за своето малцинство во Албанија, дури имаат и партија, а што имаат нашите Македонци во Грција. Верувам дека Владата, оваа или некоја

ОРГАНИЗАТОРИТЕ НА ПАТУВАЊЕТО, СТОЈАН ТРПЧЕВСКИ (ЛЕВО) И ТАШКО ЈОВАНОВ (ДЕСНО)

ни се враќа, а штотом се враќа автоматски на ред доаѓаат имотите. Всушност, проблемот со имотите е последица на тој Закон, не ни даваат можност да се вратиме, бришење на грчкото државјанство, конфискација на имотите, забрана на репатријација, итн... Откако во 1975 година Грција го смени Уставот и ја призна Граѓанската војна, претходно ја нарекуваше бандитска, до донесувањето на фамозниот закон од 1982 година, некои Македонци се вратија во Грција. На дел од нив и тогаш не им беа вратени имотите, па мораа некако да се снаоѓаат. Тие и денес живеат под многу

наредна, ќе најде сили да објасни во што е суштината на проблемот со нашите имоти во Грција. Тврдам дека нема никаков проблем, туку сами си го создаваме од страв да не се нарушат односите меѓу Македонија и Грција. За жал, и досега некој во главите ни всади страв да мислиме дека со Грција не бидува ништо. Нема што да чекаме и сами тргнавме да ги бараме нашите права. Да се надеваме дека ќе дојде денот, иако ние биолошки си отидовме, нашите поколенија да можат да одат и на Кајмакчалан, Бапчор, итн.", потенцира Ѓорѓи Донеvски.